

Odpowiedzi partii politycznych na pytania dotyczące nauki i szkolnictwa wyższego w Europie

W związku z toczącą się już od pewnego czasu debatą nad przyszłością szkolnictwa wyższego i badań naukowych w Europie i w związku z wyborami do Parlamentu Europejskiego, biorąc pod uwagę niezwykle ważną rolę, jaką Parlament Europejski i Komisja Europejska mają do odegrania w kształtowaniu Europejskiej Przestrzeni Badawczej i Europejskiej Przestrzeni Szkolnictwa Wyższego, trzy Konferencje Rektorów: Francji (CPU – Conférence de Présidents des Universités), Niemiec (HRK – Hochschulrektorenkonferenz) i Polski (KRASP – Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich) postanowiły zadać przewodniczącym wszystkich partii politycznych, delegujących swoich przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego, 10 pytań (7 pytań odnoszących się do kwestii ogólnoeuropejskich i 3 pytania dotyczące kwestii krajowych: treść pytań znajduje się na http://www.krasp.org.pl/pl/wydarzenia/pytania_do_partii_politycznych) dotyczących przyszłości szkolnictwa wyższego i badań naukowych w Europie z ich perspektywy.

Odpowiedzi partii politycznych Francji, Niemiec i Polski, które uzyskaliśmy do tej pory, na pytania zawarte w kwestionariuszu podajemy do publicznej wiadomości. Opublikowane są one na stronach internetowych wszystkich trzech konferencji rektorów:

CPU:

<http://www.cpu.fr/actualite/elections-europeennes-enseignement-superieur-et-recherche/>

HRK:

[-http://www.hrk.de/activities/european-research-policy/touchstones-for-the-european-elections/](http://www.hrk.de/activities/european-research-policy/touchstones-for-the-european-elections/)

[-http://www.hrk.de/press/press-releases/press-release/meldung/european-elections-statements-by-the-german-parties-on-research-and-higher-education-policy-lack-re/](http://www.hrk.de/press/press-releases/press-release/meldung/european-elections-statements-by-the-german-parties-on-research-and-higher-education-policy-lack-re/)

KRASP:

http://www.krasp.org.pl/pl/wydarzenia/pytania_do_partii_politycznych

Rozpowszechnione są one także w środowiskach akademickich naszych krajów.

Komentarz przewodniczącego KRASP, prof. zw. dr. hab. Wiesława Banysia

Pytania dotyczyły najważniejszych kwestii rozwoju szkolnictwa wyższego i Europy z perspektywy środowiska akademickiego. Zostały one zadane przez KRASP w lutym br. wszystkim partiom politycznym w Polsce, które delegują swoich przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego.

Przekazane nam dotychczas odpowiedzi przez PSL, SLD i PO pokazują zaangażowanie tych partii w rozwój szkolnictwa wyższego i nauki w Europie i w Polsce. Generalnie idą one w podobnym kierunku, niemniej jednak nie w każdym przypadku odpowiedzi były na tyle szczegółowe, by można było na ich podstawie wysnuć konkretne wnioski.

Pierwsze wrażenie, jakie można odnieść z lektury przedłożonych propozycji, jest takie, że być może trzeba nam większej determinacji w przekonywaniu partnerów w Parlamencie Europejskim i Komisji Europejskiej do naszych celów i naszych racji i nietraktowanie tego, co jest i zostało dotychczas zauważone (np. suponowany brak woli politycznej do bardziej zdecydowanych ruchów finansowych i legislacyjnych na rzecz szkolnictwa wyższego i nauki w UE) jako rzecz niezmienną.

To od umiejętnego i zdecydowanego przekonywania innych do naszych racji – krajowych i europejskich – w funkcji przyszłościowego inwestowania w edukację i badania naukowe, które są warunkiem nowoczesności Europy i jej przewagi konkurencyjnej we wszystkich aspektach, będzie zależało np. to czy budżet *Horyzontu 2020*, przy ewentualnej jego rewizji, będzie się zwiększał czy zmniejszał, czy finansowanie szkolnictwa wyższego i nauki w poszczególnych krajach będzie na odpowiednim uzgodnionym poziomie i czy uda się nam np. przezwyciężyć przeszkody legislacyjno-finansowe w mobilności pracowników akademickich i studentów, która jest warunkiem koniecznym realizacji Europejskiej Przestrzeni Badawczej.

W tym kontekście warto zauważyć, iż tylko jedna z partii mówi o potrzebie ustalenia obligatoryjnych minimów nakładów na badania i rozwój w poszczególnych krajach UE, tak by można było osiągnąć w skali UE nakłady w wysokości 3% PKB i tylko jedna z nich mówi o potrzebie wyłączenia inwestycji w szkolnictwo wyższe i naukę z podstawy obliczania zadłużenia wewnętrznego w krajach UE.

Wszystkie partie wspierają w sposób generalny ideę tworzenia Europejskiej Przestrzeni Badawczej, jedna z nich proponuje jednak przełożenie jej finalizacji na bardzo odległy 2020 r., natomiast żadna z nich nie odnosi się do problemów w tworzeniu tej przestrzeni w sposób bardziej konkretny, np. w części dotyczącej mobilności pracowników, do kwestii wynagrodzeń w przypadku czasowej pracy poza swoim krajem, przenoszenia składek ubezpieczenia zdrowotnego i społecznego i naliczania składek emerytalnych, co aktualnie stanowi jedną z zasadniczych i niezwykle trudnych do usunięcia przeszkód w realizacji mobilności w ramach EPB.

Żadna z partii nie podjęła też wątku relacji nakładów na badania podstawowe i stosowane w programie *Horyzont 2020*. Tylko jedna z partii wskazuje na potrzebę szerszego udziału przedstawicieli ciał kolegialnych reprezentujących środowiska naukowe (jak np. *European University Association*), a

nie tylko indywidualnych członków środowiska naukowego, w dialogu społecznym dotyczącym zagadnień szkolnictwa wyższego i nauki w EU.

Wszystkie partie postulują zwiększanie wydatków na badania i rozwój do poziomu przewidywanego w 2020 r., ale tylko jedna z nich mówi o ustawowych gwarancjach takiego wzrostu, o co nasza Konferencja zabiega już od pewnego czasu, dwie z nich mówią o ulgach fiskalnych dla inwestujących w innowacje przedsiębiorcach, tak by spowodować, ażeby nakłady pozabudżetowe na badania i rozwój były większe.

Wszystkie partie mówią o konieczności zwiększenia mobilności studentów i pracowników akademickich, ale tylko jedna z nich mówi o potrzebie utworzenia krajowej agencji wymiany studentów, co jest nawiązaniem do propozycji KRASP z 2007 r. ustanowienia, na wzór DAAD i Campus France, Polskiej Agencji Wymiany Akademickiej (PAWA), bez której trudno będzie osiągnąć wyższe wskaźniki internacjonalizacji, przez wszystkie partie traktowane jako ważne.

Cieszy generalnie pozytywne podejście do zmiany sposobu finansowania uczelni, odchodzącego od wskaźników wyłącznie ilościowych, w tym liczby studentów, ale żadna nie mówi o konieczności długofalowej polityki w zakresie szkolnictwa wyższego (np. kwestia Strategii szkolnictwa wyższego i nauki, której wciąż nie mamy i skorelowanej z nią obligacji stabilnego finansowania szkolnictwa wyższego, choć z wypowiedzi jednej z partii można wywnioskować, że takie ustawowe gwarantowanie także tego typu wydatków wchodziłoby w grę).

Podobnie cieszy generalnie pozytywne podejście do kwestii wyłaniania uczelni badawczych i konsolidacji uczelni, w różnych postaciach, i ich unowocześniania, co jest jednym z głównych postulatów KRASP. Niestety, nie wskazuje się w tych odpowiedziach na konieczność zdecydowanego, nie symbolicznego, wspomaganie finansowego (typu np. fińskiego) i legislacyjnego tego typu działań.

W przypadku odpowiedzi dwóch partii duży nacisk położony jest na dodatkowy duży wysiłek finansowy naszego kraju dla celów realizacji podwyżek pracowników szkół wyższych w latach 2013-2015, brakuje jednakowoż umiejscowienia tych kwot w szerszym kontekście finansowym i przekazania dodatkowych ważnych informacji, iż w konsekwencji niskiej kwoty bazowej naliczania wynagrodzeń, braku jej waloryzacji inflacyjnej od 2006 r. i wyeliminowania prawa nauczycieli akademickich do 50% kosztów uzyskania przychodu od części przychodów dla osób powyżej pierwszego progu podatkowego, czyli najbardziej aktywnych badawczo i projektowo, i braku oficjalnej symulacji działania obu tych ruchów, prawdopodobne jest, że wynagrodzenia netto dla dużej liczby nauczycieli akademickich pozostaną, w perspektywie porównawczej 2008-2015, bez większych zmian.

Naszym wspólnym celem jest spowodowanie, by edukacja, w tym szkolnictwo wyższe, i nauka stały się fundamentem jeszcze szybszej modernizacji naszych krajów i Europy oraz nadanie najwyższego priorytetu rozwojowi edukacji, szkolnictwa wyższego nauki i kultury, które powinny stać się siłą napędową tej modernizacji. Od tego bowiem zależy jak szybko i jak wysoki będziemy mieli

wzrost gospodarczy w UE i jak bardzo będziemy konkurencyjni wobec rozwijających się gospodarek świata.

Jako środowisko akademickie dajemy podstawy dla jak najlepszego rozwoju naszych krajów, Polski i UE, a to czego wspólnie dokonamy, stanie się dobrym dziedzictwem dla kolejnych pokoleń.

Po wyborach do Parlamentu Europejskiego planujemy zorganizowanie seminariów z udziałem polskich posłów do Parlamentu Europejskiego. Na tych spotkaniach będziemy szczegółowo przedstawiać i dyskutować powyższe kwestie.

prof. zw. dr hab. Wiesław Banyś